

TOIMINTAKERTOMUS 2016

Tampereen kaupunginkirjasto

SISÄLLYS

Kirjastopalvelujohtajan katsaus	3
2016 lukuina	4
Vuoden huiput	6
Uutta rakentamassa	11
Kirjaston kokoelma	14
Opastusta kaikenikäisille	18
Kirjasto kulkee ihmisten luo	21
Henkilökunnalle eväitä tulevaan	23
Talous	24
Tapahtumat – jokaiselle jotakin	25
Toimipaikat	28

KIRJASTOPALVELUJOHTAJAN KATSAUS

Uusia tiloja ja remontin pauketta – näillä sanoilla voi lyhyesti kuvata Tampereen kaupunginkirjaston vuotta. Pääkirjasto Metson mittava peruskorjaus eteni aikataulussaan ja aiheutti paljon järjestelyjä kirjaston arkeen. Lehtilukusali muutti syksyllä Frenckellin vanhasta kiinteistöstä kosken rannalta Metson parvikerrokseen, jossa avara kahvio ja lukusali ovat nyt yhteistä asiakkaiden oleskelu-, oppimis- ja viihtymistilaa. Henkilökunnan työhuoneita siirrettiin askel askeleelta remontin tieltä, ja osa vietti työpäivänsä välillä Rollikkahallin väistötiloissa. Myös kirjat ja lehdet saivat kyytiä, kun varastoja siirrettiin moneen kertaan.

Vuosi oli vilkas paitsi fyysisten tilojen muutosten myös työyhteisön kannalta. Metson remontin myötä opittiin uusia tapoja toimia monitilatoimistossa, kerrattiin työyhteisön pelisääntöjä ja koulutauduttiin muutokseen monella eri tavalla. Työn sisältö on kirjastoalalla jatkuvassa muutoksessa, mikä on puhuttanut ja ollut tärkeänä kehityshankkeena läpi organisaation. Metson musiikkiosastoon liittyi tilamuutoksen myötä myös lehdet, ja näin sisäisiä organisaatiomuutoksia alkoi tapahtua. Kirjasto laati vuoden aikana myös omat strategiset painopistealueensa, joissa muun muassa kumppanuudet sekä lasten ja nuorten lukutaitoon panostaminen ovat keskeisessä asemassa.

Koivistonkylän kirjasto pesi kasvonsa peruskorjauksen myötä, ja uudet tilat otettiin käyttöön lokakuussa. Nyt viihtyisä lähikirjasto, josta tuli vuoden aikana myös yksi Tampereen kolmesta omatoimikirjastosta, palvelee laajoilla aukioloilla ja asukkaiden omana tilana. Koilliskeskukseen Prisman kiinteistöön avattiin syyskuussa uusi aluekirjasto, ja näin alueelle saatiin pitkään toivotut kirjastopalvelut. Yhteistyö muiden toimijoiden, eli nuoriso- ja neuvolapalvelujen sekä kaupallisten palvelujen, kanssa on ollut vielä opettelua. Asiakkaat

ovat kuitenkin ottaneet tilat heti omikseen, ja käyttö on ollut vilkasta. Koilliskeskuksen kirjaston avaamisen myötä Peller-von kirjastotilasta luovuttiin, ja sen toiminnot siirrettiin Koilliskeskukseen. Kirjastoauton 50-vuotista taipaletta juhliittiin näyttävästi elokuussa Laikunlavalla.

Lainauslukujen kohdalla voidaan edelleen iloita Tampereen korkeista käyttäjäluvuista, vaikka lievää laskua onkin ollut havaittavissa. Sampolan kirjaston kävijä- ja lainausluvut nousivat merkittävästi, mihin osaltaan vaikuttivat Metson remontista johtuvat muutokset. Erityisen paljon kävijämääräänsä kasvatti Kämmenniemen kirjasto (62 %), jossa omatoimikäytön vaikutus näkyy selvästi positiivisena ilmiönä.

Kirjastojen aukiolot ovat laajenemassa, ja erilaisia itsepalvelutunteja ja omatoimisuutta otetaan käyttöön yhä enemmän. Vuoden 2016 huipennus oli Sampolan kirjaston jouluaaton ja tapaninpäivän aukiolot, jotka keräsivät yli 950 asiakasta kirjastoon joulukiireiden keskellä. Asiakaslähtöisyys onkin yksi kirjaston strategisista valinnoista.

Kiitokset henkilöstölle venymisestä, joustavuudesta ja ahkeruudesta muutosten keskellä!

Pirkko Lindberg

kirjastopalvelujohtaja

(1.1.2017 alkaen kirjasto- ja kansalaisopistoyksikön johtaja)

2016 LUKUINA

KOKONAISLAINAUS LAINAUSPAIKAN MUKAAN v. 2013 - 2016

	2013	2014	2015	2016	Muutos 16/15	Muutos 16/13
Pääkirjasto	2275528	2173430	2192297	1981713	-10 %	-13 %
Kirjastoautot	279376	272340	282297	286197	1 %	2 %
Lähikirjastot	2197897	2175690	2286500	2379703	4 %	8 %
Kaakkoinen alue	771853	736887	738168	752398	2 %	-3 %
Hervanta	594602	556172	546504	542822	-1 %	-9 %
Kaukajärvi	177251	180715	191664	209576	9 %	18 %
Eteläinen alue	636112	616463	641532	706232	10 %	11 %
Härmälä	95614	92179	96191	95165	-1 %	0 %
Koivistonkylä	70146	63816	60815	47616	-22 %	-32 %
Nekala	49649	47355	48325	58260	21 %	17 %
Peltolampi	55305	52366	54537	52036	-5 %	-6 %
Sampola	365398	360747	381664	453155	19 %	24 %
Läntinen alue	401713	445656	519701	535892	3 %	33 %
Lielähti		165811	268180	313184	17 %	
Tesoma	301719	279845	251521	222708	-11 %	-26 %
Koillinen alue	388219	376684	387099	385181	0 %	-1 %
Kämmenniemi	24882	24965	28637	38554	35 %	55 %
Messukylä	268455	256292	265076	268851	1 %	0 %
Koilliskeskus 9/16 alkaen				66103		
Terälahti	10867	10505	10886	11673	7 %	7 %
Koti- ja laitospalvelut	137137	134508	137700	152380	11 %	11 %
Yhteensä	4889938	4755968	4897166	4837542	-1 %	-1 %

LAINAAJAT, KÄVIJÄT

2013-2016	Kävijät				Muutos %
	2013	2014	2015	2016	2016/2015
Pääkirjasto	971200	961600	924617	856700	-7 %
Kirjastoautot	95858	92663	96105	100073	4 %
Lähikirjastot	1070487	1188918	1287366	1381296	7 %
Kaakkoinen alue	369145	438072	443447	437402	-1 %
Hervanta	287882	350275	346271	338460	-2 %
Kaukajärvi	81263	87797	97176	98942	2 %
Eteläinen alue	375575	373527	388817	437905	13 %
Härmälä	58374	56851	60774	60782	0 %
Koivistonkylä	37563	34956	32356	25195	-22 %
Nekala	31824	36309	34402	39625	15 %
Peltolammi	34113	33487	32770	40078	22 %
Sampola	213701	211924	228515	272225	19 %
Läntinen alue	172076	224172	285117	274414	-4 %
Lielähti 2014	0	89756	169080	170983	1 %
Tesoma	125948	123400	116037	103431	-11 %
Koillinen alue	153691	153147	169985	231575	36 %
Kämmenniemi	18018	19015	18111	29354	62 %
Messukylä	89444	89903	109378	106958	-2 %
Koilliskeskus				88965	
Terälahti	4442	5505	4476	6298	41 %
Koti- ja laitospalvelut	57675	54490	39584		
Tietoyhteisk. palvelut	105845	95915	96926	97359	0 %
Hervannan tietotori	50861	52709	53485	47985	-10 %
Sampolan tietotori	45817	43206	43441	49374	14 %
Yhteensä	2391457	2481395	2527217	2435428	-4 %
Käyntiä/asukas	11	11,25	11,2	10,7	
Lainaaajat yhteensä	86994	90803	91970	93090	
Lainaaajia asukkaista	39,5 %	41,1 %	40,8 %	40,8 %	

VUODEN HUIPUT

Tilastot:

Lasten aineistojen lainaus kasvoi

Tampereen kaupunginkirjaston kokonaislainaus oli vuonna 2016 noin 4,8 miljoonaa. Määrä säilyi lähes ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna: muutos oli -1 %. Ilahduttavaa oli kuitenkin, että lasten ja nuorten aineistojen lainausmäärät kasvoivat niin kirjojen kuin av-aineistojenkin osalta.

Lasten ja nuorten aineistojen kokonaislainaus kasvoi yli **3%**

Kävijöitä Tampereen kaupunginkirjaston toimipisteissä oli vuonna 2016 yhteensä noin 2,4 miljoonaa. Laskua edellisestä vuodesta tuli 4 %. Pääkirjasto Metsan remontti näkyi myös tilastoissa: pääkirjaston lainaus laski vuodesta 2015 10 % ja kävijämäärä 7 %. Osa keskustan asiakkaista näytti siirtyneen Sampolan kirjastoon, jossa sekä kokonaislainaus että kävijämäärä nousivat peräti 19 %.

Muista Tampereen kaupunginkirjaston toimipisteistä kävijämääräänsä kasvattivat viime vuonna runsaasti Peltolammin kirjasto (22 %), Nekalan kirjasto (15 %) ja Terälahden kirjasto (42 %). Lainausmäärät kasvoivat Sampolan ohella eniten Kämmenniemessä (35 %), Nekalassa (21 %), Lielahdessa (17 %) ja kirjaston kotipalveluissa (11 %). Kämmenniemen ja Terälahden kirjastojen hyviä lukuja selittävät osaltaan viime vuonna aloitetut omatoimiaukiolot.

Kokoelma: Kellutus käyttöön

Tampereen kaupunginkirjasto aloitti helmikuussa aineiston kellutuksen, eli aineisto jää lainattavaksi siihen kirjastoon, johon asiakas sen palauttaa, eikä sillä ole enää nimettyä kotikirjastoa. Kelluttamisen ansiosta asiakas voi palauttaa aineiston maksutta mihin tahansa Tampereen kaupunginkirjaston kirjastoon. Kokoelmanhoidollisesti muutos oli iso ja vaati sekä työprosessien uudistamista että muutoksia kirjastojärjestelmään.

Lainattavat tavarat: Liikuntavälineitä ja uusia soittimia

Liikuntavälineiden lainaaminen aloitettiin keväällä 2016. Liikuntavälineet maksoi Liikkuva Tampere -projekti. Kirjastoon otettiin lainattaviksi monia erilaisia liikuntavälineitä, joista etenkin selättimet ja kahvakuulat ovat olleet suosittuja. Kesällä lainattavien liikuntavälineiden valikoima täydentyi muutamilta kesäpeleillä, kuten petankilla. Liikkuva Tampere lahjoitti myös Kirjaston kotipalveluille käsipainoja, kuminauhoja ja palloja.

30 selätintä, **337** lainauskertaa

Lainattavien soittimien valikoima kasvoi pääkirjasto Metsossa. Lainainstrumenttien kokoelma karttui kanteleella, mandoliinilla ja banjolla. Soittimet ovat suosittuja, ja niiden avulla asiakkaiden on helppo tutustua soittoharrastukseen.

Juhlat: Kirjastoautot juhlivat 50-vuotista taivaltaan

Tampereen kirjastoautopalvelut täyttivät kesäkuussa 50 vuotta. Asiakkaiden kanssa kirjastoautojen pyöreitä vuosia juhlistettiin elokuussa Laikunlavalla järjestetyssä juhlassa, jossa esiintyivät lastenmusiikkiduo Höpinätö-terö sekä SirkusRakkausPumPum.

Juhlavuoden kunniaksi keväällä toteutettiin myös kirjastoautoaiheinen valokuvanäyttely, johon Tampereen yliopiston kuvajournalistipiskelijät Laura Talvitie ja Silja Viitala kuvasivat kirjastoautojen arkea. Näyttely oli pääkirjaston uuden näyttelytilan avausnäyttely joulukuussa 2016 ja lähti sen jälkeen kiertämään muihin kirjastoihin.

MITÄ LUKISIN?

Kerro verkkolomakkeella, millaista luettavaa etsit. Saat lukuoppaan vinkit maksutta sähköpostiisi.

www.tampere.fi/kirjastot

Uudet verkkopalvelut:

Mitä lukisin? ja chat

Kesäkuussa aloitetussa Mitä lukisin? -verkkopalvelussa kirjaston lukuoppaat antavat asiakkaille heidän toiveidensa mukaan räätälöityjä lukuvinkkejä. Asiakas kertoo lukutoiveistaan ja jättää vinkkipyyntönsä kirjaston kotisivuilta löytyvällä lomakkeella. Kahden viikon kuluessa hän saa 5–10 vinkin listan sähköpostiinsa.

Palvelua koordinoidaan pääkirjaston tietopalveluosastolla. Se tarjoaa lukuoppaiden monipuolisen sisältöosaamisen helposti asiakkaiden saataville. Asiakkaat ovat löytäneet uuden palvelun nopeasti. Pyyntö koskevat pääosin kaunokirjallisuutta, mutta myös esimerkiksi elämäkerrat kiinnostavat palvelun asiakkaita.

27 lukuopasta,

106 lukuvinkkipyyntöä

Loppuvuodesta kirjaston verkkosivuilla otettiin pilottikokeiluna käyttöön myös asiakaspalvelu-chat, jossa kirjaston henkilökunnasta koottu rinki vastasi asiakkaiden kysymyksiin kirjaston palveluista. Ensimmäisen kuukauden aikana kysymyksiä tuli chatiin noin yksi tunnissa ilman palvelun mainostusta. Chat-palvelua päätettiin jatkaa pilotin jälkeen.

Aukiolot ja omatoimikäyttö: Kirjastoon iltaisin, sunnuntaisin ja jopa jouluna

Koivistonkylän ja Kämmenniemen omatoimikirjastot avattiin Lainan päivänä 8. helmikuuta. Samalla Terälahden kirjaston omatoimikäyttöaikaa laajennettiin, ja omatoimikirjastojen käytöstä poistettiin ikäraja. Omatoimikirjastoihin pääsee normaalien palveluaikojen lisäksi aamusta iltaan vuoden jokaisena päivänä. Omatoimiasiointi osoittautui suosituksi heti alusta lähtien ja nosti selvästi kävijä- ja lainauslukuja.

Kaukajärven ja Messukylän kirjastoissa itsepalvelua lisättiin ottamalla käyttöön omatoimipalautusalueet. Asiakkaat palauttavat aineistot automaateilla ja laittavat ne itse palautushyllyihin.

Tamperelaiset pääsivät kirjastoon myös jouluna, sillä Sampolan kirjasto oli poikkeuksellisesti avoinna jouluaattona ja tapaninpäivänä klo 11–18. Aloite aukioloon tuli kirjaston henkilökunnalta. Kokeilu, jolla testattiin, olisiko kirjaston palveluilla kysyntää myös juhlapäivinä, osoittautui onnistuneeksi ja sai huomiota mediassa ja sosiaalisessa mediassa.

PIKI-kirjastot: Osaksi Melinda ja Finnaa

Vuoden aikana jatkui projekti, jossa PIKI-kirjastot liitettiin osaksi Kansalliskirjaston ylläpitämää kansallista yhteistietokanta Melindaa. Luettelointikäytäntöjä yhtenäistettiin, henkilökuntaa koulutettiin ja luettelointityötä keskitettiin osin Tampereen kaupunginkirjastoon.

Projektin yhteydessä Tampereen kaupunginkirjasto sai tekniset valmiudet liittyä mukaan kansalliseen Finna.fi-hakupalveluun, jonne saatiin vuoden lopussa PIKI-kirjastojen aineistot haettavaksi.

Jouluna Sampolassa asioi

950 ihmistä

Vau!!

Tulovaisuus

on täällä.

UUTTA RAKENTAMASSA

Metson ensimmäiset uudet tilat käyttöön

Pääkirjasto Metsoa remontoitiin koko vuosi, mikä vuoksi palveluissa ja tiloissa tapahtui muutoksia pitkin vuotta. Esimerkiksi luentosalit olivat pois käytöstä, ja tapahtumia oli pääkirjastossa tavallista vähemmän. Ensimmäiset uudet tilat saatiin asiakkaiden ja henkilökunnan käyttöön loppuvuodesta. Pääkerrokseen avattiin asiakkaille tarkoitettu luku- ja työskentelytila Olotila, ja pohjakerrokseen hiljainen tila, avoin työskentelytila sekä näyttelytila. Uusille luentosaleille, jotka otettiin käyttöön vuoden 2017 alusta, päätettiin metsäaiheiset nimet kaikille avoimen nimikilpailun perusteella.

Pääkirjaston remontin yhtenä keskeisenä tavoitteena oli lehtisalin siirto pääkirjaston yhteyteen, mikä toteutui syksyllä 2016. Uusi lehtisali avattiin Metson parvikerrokseen lokakuussa. Lehtilukusalin henkilöstö siirtyi musiikin palvelupäällikön alaisuuteen, ja uuden osaston nimeksi tuli Metson musiikki ja lehdet.

Osa pääkirjaston henkilökunnan työpisteistä siirrettiin väliaikaisesti Pyynikille Rollikkahalleille. Kokonaisuudessaan Metson perusparannus valmistuu syksyllä 2017.

Koilliskeskuksessa noin
1000 kävijää päivittäin

Koilliskeskus avasi ovensa

Koillisella alueella tapahtui muutoksia, kun Pelleron kirjasto suljettiin ja uusi kirjasto avattiin Koilliskeskuksen syyskuun puolivälissä. Uudenlaisella mallilla toimiva hyvinvointikeskus sijaitsee kauppakeskuksessa, jossa on Prisma ja muita kaupallisia toimijoita. Kirjaston kanssa samassa tilassa on äitiys- ja lastenneuvola, nuorisokeskus Muru sekä varattavia kokous- ja liikuntatiloja. Hyvinvointikeskukseen kuuluu myös samalla piha-alueella sijaitseva Linnainmaan terveysasema.

Iso osa Koilliskeskuksen asiakkaista on perheitä, lapsia ja nuorisoa. Kirjaston lastenalue toimii neuvolan odotustilana, ja nuorisotila sekä kirjaston nuorten

tilat yhdistyvät yhdeksi kokonaisuudeksi. Sosiaalitila ja keittiö ovat koko henkilökunnan ja iltaisin myös nuorisotilan asiakkaiden yhteiskäytössä.

Keskuksen kokoustiloja ja liikuntasalia varaavat paikalliset yhdistykset ja asukkaat. Kirjaston järjestämien tapahtumien yhdistävänä teemana on hyvinvointi ja terveys.

Myös seuraavan hyvinvointikeskuksen, Tesomantorin, rakentaminen alkoi läntisellä alueella ja toimintaa suunniteltiin tiiviisti. Rakennuksen on määrä valmistua alkuvuodesta 2018.

Koivistonkylän kirjasto uudistui

Koivistonkylän kirjasto oli remontin vuoksi suljettuna neljä kuukautta, ja se avattiin uudistuneena 24.10. Remontin myötä kirjasto sai raikkaan, uuden ilmeen sekä ajanmukaisia ratkaisuja. Muutoksissa huomioitiin eri asiakasryhmät.

Sisustussuunnittelun lähtökohtana oli kylän nimi Koivisto, mikä näkyy seinäpinnoilla graafisena koivikkona. Mukavat lukutuolit, kookas neuvottelupöytä ja lastenosaston jännittävä telta houkuttavat viipymään kirjastossa pidempäänkin. Tapahtumien järjestäminen onnistuu aiempaa helpommin, sillä osa kirjaston hyllyistä on helposti siirrettäviä. Myös kouluisten kirjastoasiointi helpottui, kun kirjaston ja koulun välille tehtiin ovi.

KIRJASTON KOKOELMA

Hankinta – enemmän vähemmällä

Kirjastoaineiston hankintaan oli taloussuunnitelmassa 1 495 000 euroa, mikä oli 35 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Vuonna 2016 hankittiin kirja- ja av-aineistoa yhteensä 84 770 kappaletta. Lisäystä oli pienentyneestä aineistorahasta huolimatta edellisvuoteen verrattuna noin 7 000 kappaletta. Lastenkirjallisuutta hankittiin vuonna 2016 selkeästi edellisvuotta enemmän. Myös aikuisten tietokirjallisuuden hankinta kasvoi.

Kuvatallenteita, e-kirjoja, digitaalisia pelejä ja muuta aineistoa, kuten lautapelejä, hankittiin aiempaa enemmän.

Hankinta aineistolajeittain	2016		2015	
	kpl	%	kpl	%
Kirjat, kartat, käsikirjotukset	66 658	76,5	60 122	77,3
Nuotit ja partituurit	1 304	1,5	1 422	1,8
Musiikkiäänitteet	4 57	5,2	4 930	6,3
Muut äänitteet	2 327	2,7	1 820	2,3
DVD- ja Blu-ray-levyt	7 132	8,2	5 016	6,5
Lehdet (vuosikerrat)	2 382	2,7	2 492	3,2
CD-ROM-levyt	13	0,0	14	0,0
Muut (mm. mikrokortit)	715	0,8	423	0,5
Verkkoaineistot	20	0,0	20	0,0
E-kirjat ja digitaaliset pelit	2 028	2,3	1 499	1,9
Yhteensä	87 152	99,9	77 758	99,8

Kirjaston kokoelmat	2016	2015	Muutos
	kpl	kpl	%
Kirjat yhteensä	869 038	910 776	-4,6
Nuotit ja partituurit	33 929	34 170	-0,7
Musiikkiäänitteet	85 072	87 498	-2,8
Muut äänitteet	18 276	17 307	5,6
Videot	687	758	-9,4
CD-ROM -levyt	692	918	-24,6
DVD- ja Blu-ray-levyt	44 662	40 997	8,9
E-kirjat, digitaaliset pelit, elektroninen aineisto	5 966	4 485	33,0
Muut aineistot	9 990	10 612	-5,9
Yhteensä	1 068 312	1 107 521	-3,5

Kirjoja
3,5 kappaletta
jokaista
kaupungin
asukasta kohti

Kokoelma tiivistyi hyllytilan vähentyessä

Kokoelmista poistettiin 2015 vanhentuneina tai loppuun kulu-neina 123 941 teosta, mikä oli 12 591 enemmän kuin edellisenä vuonna. Syynä kasvaneeseen poistoon on ennen kaikkea varautuminen Metson remontin aiheuttamaan hyllytilan vähenemiseen. Pääkirjaston tietopalvelussa jatkettiin edellisvuonna aloitettua kokoelmahanketta ”24 000 nidettä”, jossa kokoelmia virkistettiin pienentämällä niitä hankkeen nimen mukaisella nimemäärällä.

Suomenkielisiä kirjoja kokoelmasta oli 91,8 %, ruotsinkielisiä 1,2 % ja vieraskielisiä 7,0 %. Kaikkiaan kirjakokoelmassa oli yli 140 kielellä julkaistuja kirjoja.

Lehtikokoelma vakiintunut

Sanoma- ja aikakauslehtien valikoima pyritään pitämään suhteellisen vakiintuneena, jotta asiakkailta olisi käytössään varastoituja vuosikertoja monen vuoden ajalta. Kuitenkin vähäistä kokoelmien pienenemistä on tapahtunut. Paperilehtiä on pyritty korvaamaan e-lehdillä, joten todellisuudessa nimekäärät eivät ole pienentyneet niin paljon kuin tilastoista voisi päätellä. E-lehtiä ei ole huomioitu tässä taulukossa.

Lehdet	2016	2015	Muutos
	vuosikerrat	vuosikerrat	%
Sanomalehdet	265	290	-8,6
Aikakauslehdet	2117	2 202	-3,9

VUODEN LAINATUIMMAT aikuisten kirjat

Seppo Jokinen: Kuolevaksi julistettu	1441
Sofi Oksanen: Norma	1219
Mustonen Enni: Emännöitsijä	1182
Leena Lehtolainen: Surunpotku	1113
Seppo Jokinen: Mustat sydämet	1095
Tommi Kinnunen: Neljäntienristeys	1033
Katja Kettu: Yöperhonen	1025
Seppo Jokinen: Vihan sukua	984
Enni Mustonen: Lapsenpiika	967

Lainatuimpia lastenkirjoja

olivat edellisvuosien tapaan Tatu ja Patu - sekä Risto Räppääjä -kirjat. Top 50:een mahtui mukaan myös Kapteeni Kalsari -sarjan kirjoja, Neropatin päiväkirjoja ja Guinnessin ennätyskirjoja.

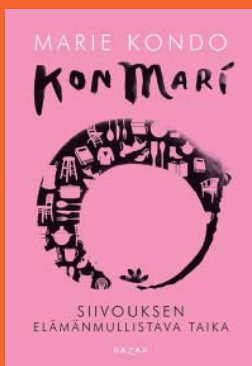
E-palveluiden suosio kasvaa

E-kirjoja käytettiin ahkerasti: PIKI-kirjastojen yhteisestä kokoelmasta e-kirjoja lainattiin yhteensä yli 36 000 kertaa. Kasvua edelliseen vuoteen tuli reilusti, noin 47 %. Kokoelmissa oli vuoden loppuun mennessä lähes 2 300 e-kirjanimekettä.

Suoratoistona verkossa kuunneltavat e-äänikirjat saatiin syyskuussa uutuuksena Ellibsin e-kirjakokoelmaan, ja niitä kuunneltiin vuoden loppuun mennessä lähes 1 300 kertaa. Käyttöön otettiin myös Naxos Spoken Word -äänikirjapalvelu, joka sisältää kirjallisuuden klassikoita englannin-, ranskan- ja saksankielisinä äänikirjoina. Niitä kuunneltiin vuoden aikana yli 3 000 kertaa.

E-lehtipalveluita kirjaston asiakkailta oli käytössä kolme: ePress, eMagz ja PressReader. Palveluista suosituin oli kotimaisia sanomalehtiä sisältävä ePress. E-musiikkia oli mahdollista kuunnella neljässä eri Naxos-palvelussa, ja kuuntelukertoja kertyikin yli 70 000. Uutena Naxos-palveluna otettiin käyttöön maailmanmusiikkia sisältävä Naxos Music Library World. Syksyllä otettiin käyttöön myös soittamisen ja laulamisen verkkokursseja sisältävä Rockway.

LAINATUIMMAT E-KIRJAT (PIKI)

Marie Kondo: KonMari:	
Siivouksen elämänmullistava taika	154
Tuija Lehtinen: Jatkoaika	114
Paula Hawkins: Nainen junassa	108
Liza Marklund: Rautaveri	102
Miika Nousiainen:	
Vadelmavenepakolainen	91
Tuija Lehtinen:	
Ensimmäinen, toinen ja kolmas kerta	89
Tommy Hellsten: Pysähdy -olet jo perillä:	
12 oivalluksen polku	88
Enni Mustonen: Ruokarouva	86
Eppu Nuotio: Mutta minä rakastan sinua	85
Salla Simukka: Punainen kuin veri	84

OPASTUSTA KAIKENIKÄISILLE

Tiivistä yhteistyötä päiväkotien ja koulujen kanssa

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen ja kirjaston yhteistyösuunnitelma vuosille 2016–2019 otettiin käyttöön, ja koululaisille suunnatut tiedonhaun tehtävät päivitettiin. Uusi opetussuunnitelma ja ilmiöpohjaiset oppimiskokonaisuudet alkoivat näkyä koulu yhteistyössä syksyllä. Mobiililaitteilla pelattava oppimispelialusta otettiin pilottikäyttöön, ja pääkirjastossa aloitettiin uuden kirjastopolun kehittäminen oppimispeliin.

Kirjastot kutsuivat kirjastokäynneille koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelmassa sovitut luokkasteet omista vastuukouluistaan. Ryhmäkäyntien opetuksessa keskityttiin tiedonhankintataitoihin ja mediakasvatukseen. Oppilaat tutustuivat myös kirjaston palveluihin ja aineistoihin. Osana Tampereen kaupungin Taidekaari-kulttuurikasvatusohjelmaa järjestettiin kirjavinkkausta kolmasluokkalaisille, musiikkivinkkausta viidesluokkalaisille ja kirjallisuuden lajeihin painottuvaa genrevinkkausta kahdeksaluokkalaisille. Lukioyhteistyötä tehtiin vilkkaasti etenkin samassa rakennuksessa sijaitsevien Sampolan kirjaston ja Tammerkosken lukion kesken: kirjastosuunnistus sekä uusi tiedonhankinta ja lähdekritiikki -paketti olivat suosittuja. Kutsuttujen ja suunnitelmassa mainittujen luokkien lisäksi myös muita koululaisryhmiä kävi kirjastoissa runsaasti.

Asiakaspalvelua paikan päällä ja etänä

Kaikissa kirjastoissa tehtiin kerran kuukaudessa asiakaspalvelun otanta, jolloin tilastoidaan kaikki asiakaspalveluihin tulevat asiakaskysymykset. Edellisiin vuosiin verrattuna yleisopastukseen (22 %), kirjastoasiointiin (28 %) ja laitteiden opastuksiin (11 %) liittyvät tehtävät lisääntyivät hiukan. Vastaavasti tietopalvelutehtävät (39 %), erityisesti nimettyyn teokseen kohdistuvat tiedustelut, vähenivät. Asiakaskysymysten otantatilastointi tehtiin viimeistä kertaa vuonna 2016.

Tampereen kaupunginkirjasto osallistui myös valtakunnalliseen Kysy kirjastonhoitajalta -etätietopalveluun. Verkossa tarjottava palvelu tarjoaa kansalaisille tasavertaiset mahdollisuudet saada maksuttomasti ja luotettavasti tietoa riippumatta asuinpaikastaan. Tampere oli usean edellisen vuoden tapaan palvelun 3. ahkerin vastaaja Helsingin kaupunginkirjaston ja palvelun toimituksen jälkeen.

Tampereella vastattiin

267

Kysy kirjastonhoitajalta
-kysymykseen.

Kirjastokäynnit

Vinkkaus koululaisille
(kirja-, genre-, musiikki-)
177 ryhmää, **4 418** osallistujaa

Mediakasvatuksen opetus tietotoreilla
77 esiopetusryhmää, **800** osallistujaa

Tiedonhankinnan opetus
(peruskoulu ja päiväkoti)
285 ryhmää, **6 241** osallistujaa

Kirjastonkäytön ja tiedonhankinnan opetus
(toinen aste)
37 ryhmää, **729** osallistujaa

Henkilökohtaista opastusta ja nettivinkkausta

Kirjaston tietoyhteiskuntapalvelut tarjosivat maksutonta neuvontaa ja opastusta tietotekniseen elämään. Kirjaston kolme tietotoria tunnetaan Tampereella hyvin, ja henkilökohtaisten opastusten kysyntä oli suurta. Syksyllä opastusta alettiin tarjota myös Koilliskeskuksessa.

Tietotoreilla järjestettiin kurssien lisäksi viikottaisia nettivinkkauksia, joissa esiteltiin ajankohtaisia asioita liittyen netin ja tietotekniikan hyödyntämiseen. Suosittuja aiheita olivat muun muassa Whatsapp -sovellus ja Google-haun niksit. Konsepti näyttää toimivan vuodesta toiseen, mistä kertoo hyvin Hervannan tietotorin nettivinkkausten kävijämäärä: keskiarvo ylitti jälleen tilan istumapaikkojen määrän.

Tietoyhteiskuntapalveluiden, Maahanmuuttajainfo Mainion ja TAMK:n opiskelijoiden yhteistyönä syntyi opastusta maahanmuuttajille, ja ATK Seniorit Mukanetti ry järjesti tietotekniikan neuvontaa ikäihmisille. Innokas-verkosto ja Pohjois-Hervannan koulu esittelivät ohjelmointia, ja Koodikerho.fi:n kanssa yhteistyössä järjestettiin koko kevään mittainen koodikerho lapsille.

KIRJASTO KULKEE IHMISTEN LUO

Palveluita kotiin saakka

Kirjaston kotipalvelut vei kirjaston kotiin niille tamperelaisille, jotka eivät vammaan tai heikentyneen toimintakyvyn vuoksi itse voineet asioida yleisissä kirjastoissa. Palvelut muodostuivat sekä aineistoista ja esityksistä että niiden tarjoamista osallistumis- ja oppimismahdollisuuksista. Palvelut kohdennettiin yksityiskotien lisäksi monenlaisiin asumis-, hoiva- ja tukipalveluihin. Kirjaston kotipalvelu osallistui keuhkokuumeen ja keuhkotautien tutkimusohjelmalla 2016 julkaistun yleisten kirjastojen saavutettavuussuosituksen laadintaan samoin kuin Tampereen kaupunginkirjaston ensimmäiseen erityisryhmien strategian valmisteluun.

Monipuolisen ryhmätoiminnan tukemisesta tuli yhä tärkeämpää. Muistelulaukut, äänimuseo ja teemapaketit olivat kysytyjä ja kiitettyjä. Vuorovaikutteinen ja muisteluun rohkaiseva Kirjastotunti ja ajankohtainen kirjavinkkaus esitettiin 32 ikäihmisten ryhmälle eri puolilla kaupunkia. Luen Sinulle -toiminnan vapaaehtoiset lukijat kävivät lukemassa palvelu- ja ryhmäkotien asiakkaille. Kevään viimeisessä tapaamisessa Eila Roine antoi lukijoille vinkkejä esiintymiseen, vapaaehtoistyönä hänkin.

Autot kirjastokorttitalloissa

Myös kirjastoautot veivät kirjastopalveluita asiakkaiden luo. Kirjastoautot Kustaa ja Roosa kiersivät vuonna 2016 150 pysäkillä. Ilta- ja iltapäiväpysäkkien määrä väheni vuoden 2016 aikana. Aikatauluja uudistettiin syyskuussa, jolloin Koilliskeskus avasi ovensa, ja erityisesti sen ympäristöstä lakkautettiin tai siirrettiin pysäkkejä. Koulupysäkkien määrä kasvoi 26:sta 29:ään.

Syyslukukauden alussa kirjastoautojen henkilökunta tutustutti perinteisesti koulupysäkkien ekaluokkalaisten kirjastoautojen palveluihin ja teki heille ensimmäiset kirjastokortit. Elokuussa kirjastoautojen tutustumiskäynnillä kävi 1 200 koululaista. Kevätlukukauden päätteeksi Lukutoukka-palkinto myönnettiin Annalan koululle tunnustuksena ahkerasta kirjastoautopalvelun käytöstä. Nykymuotoinen kiertopalkinto luovutettiin viimeistä kertaa.

Kirjaston kotipalveluilla oli

207 kotipalveluasiakasta ja **98** yhteisöasiakasta

Kirjasto toreilla ja tapahtumissa

Liikkuvan kirjaston kirjoilla, levyillä ja elokuvilla lastattu kärry oli jo tuttu näky Tampereen tapahtumissa ja toreilla. Liikkuvalla kirjastolla ei ole kiinteää aikataulua tai vakituksia pysäkkejä, vaan se kiertää ympäri vuoden erilaisissa tapahtumissa ja kesäisin esimerkiksi toreilla ja puistoissa. Sen tehtävänä on jalkauttaa kirjaston palvelut uusiin paikkoihin ja muistuttaa kirjaston olemassaolosta niille, joiden arkeen kirjastokäynnit eivät kiinteästi kuulu.

Liikkuvan kirjaston kokoelman sisältö vaihtelee tapahtumien mukaan. Tapahtumiin otetaan usein mukaan niiden teemaan sopivia kirjoja, levyjä ja elokuvia. Puistoihin tai toreille taas pyritään ottamaan mukaan lainattavaa ”jokaiselle jotakin” -periaatteella. Mukana on luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa kaikenikäisille, ja usein kärryyn on pakattu myös erityisiä helmiä, kuten kysytyjä uutuuksia. Liikkuvasta kirjastosta lainataan kirjastokortilla samaan tapaan kuin muistakin kirjastoista.

HENKILÖKUNNALLE EVÄITÄ TULEVAAN

Kirjastotyö murroksessa

Kirjastotyön sisältö on muuttunut rutiiniluontoisista tehtävistä kohti sisältöjen avaamista ja syväliempää asiakaspalvelua. Asiakkaiden itsepalvelu- ja omakäyttömahdollisuudet ovat lisääntyneet. Uusien kirjastotilojen myötä saadaan kokemusta myös erityyppisistä työskentely-ympäristöistä, kun kirjastoja avataan hyvinvointikeskuksiin ja tilat voivat olla yhteisiä kaupungin muiden toimijoiden kanssa. Kirjastoalan kehitys näkyy henkilöstön osaamisvaatimuksissa ja tehtävissä esimerkiksi aineistovinkkauksen voimakkaana lisääntymisenä. Sähköisten aineistojen laajentunut tarjonta edellyttää uudenlaista laite- ja ohjelmaosaamista.

Henkilöstö 2016

Vakinaiset vakanssit	188
Kirjastonhoitajan kelpoisuutta edellyttävät	89
Kirjastovirkailijan kelpoisuutta edellyttävät	57
Muut	33
Eläkkeelle jääneet	14
Keskimääräinen palvelussuhde vuosina	15,5
Lainoja henkilötyövuotta kohti	26 434

Henkilökunnasta oli naisia **83 %** ja miehiä **17 %**.
52 % henkilökunnasta oli **51–67**-vuotiaita.

Vuonna 2016 arvioitiinkin totuttuja työkäytänteitä ja kehitettiin työmuotoja, joissa henkilökuntaa voi käyttää joustavasti. Vuoden aikana tehtiin pohjatyö keskitetyn aineistonvalinnan käynnistykseksi. Pääkirjaston remontin myötä käynnissä oli Metso2.0 -hanke, jonka puitteissa pääkirjaston henkilökunnalle ja esimiehille annettiin muutoskoulutusta.

Oppia tulevaan

Kaupunginkirjaston henkilökunta osallistui vuoden aikana 112 koulutustilaisuuteen tai tutustumisretkeen ja osallistujia tilaisuuksissa oli yhteensä 1 018. Eniten osallistujia oli kirjaston koko henkilökunnan kehittämispäivässä, jossa tutustuttiin kirjaston valmisteilla olevaan strategiaan konsultti Torfinn Slænin johdolla. Päivässä kuultiin myös professori Juha T. Hakalaa työelämän muutoksista ja riittävän hyvään suoritukseen tähtäämisen taidosta.

Pääkirjaston koko henkilökunta osallistui erilaisiin Metso 2.0 -hankkeen tilaisuuksiin. Alkuvuodesta käytiin Helsingissä tutustumassa Kansalliskirjaston ja BTJ:n monitilatoimistoihin. Muissa hankkeen tilaisuuksissa käsiteltiin muun muassa tulevien työtilojen yhteisiä pelisääntöjä, hyvää asiakaspalvelua ja uusia tiloja asiakkaan silmin. Muita koulutusaiheita vuoden aikana olivat muun muassa kelluva kokoelma, koodaus, lasten- ja nuortenkirjallisuus, kirjastojärjestelmä, Melinda, RDA ja Celian äänikirjat.

TALOUS

Tampereen kaupunginkirjaston tulot vuonna 2016 olivat 14 494 195 €. Niistä 94,5 % tuli tilaajalautakunnilta Sivelalta ja Ikilalta. Omia tuloja kirjastolla oli 797 195 €. Suurin erä näistä oli maakuntakirjastoavustus 165 600 euroa. Projektirahoituksella tehtiin Metso2.0.-projektiä, johon oli vuodelle 2016 käytävissä 32 00 €. Muut tulot kertyivät muun muassa kirjastomaksuista ja tilavuokrista.

Menoja kirjastolla oli 14 156 693 €. Kirjaston menoista yli puolet (52,6 %) oli henkilöstömenoja. Tilauskustannukset olivat toiseksi suurin menoerä 22,5 % osuudella. Kirjastoaineiston osuus menoista oli 10,8 %. Kustannusten jakauma on samanlainen kuin edellisvuonna.

Tuloslaskelma

	VS 2016	TP 2016
1 000 euroa		
Liikevaihto	13 795	13 786
Liiketoiminnan muut tuotot	798	708
Materiaalit ja palvelut	-3 142	-3 270
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 683	-1 726
Palvelujen ostot	-1 459	-1 544
Henkilöstökulut	-7 876	-7 442
Palkat ja palkkiot	-5 976	-5 693
Henkilösivukulut	-1 900	-1 749
Eläkekulut	-1 505	-1 370
Muut henkilösivukulut	-395	-379
Poistot ja arvonalentumiset	-431	-347
Liiketoiminnan muut kulut	-3 084	-3 032
Liikelylijäämä (-alijäämä)	60	403
Rahoitustuotot ja -kulut	-60	-65
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	0	338

TAPAHTUMAT – JOKAISALLE JOTAKIN

Apua arkeen

Kirjaston kielikahviloissa maahanmuuttajat ja kansuomalaiset tapasivat toisiaan. Ennakkoluulot karisivat, ja suomen kieli karttui. Lisäksi esimerkiksi Kaukajärven kirjasto teki yhteistyötä lapsiperheiden sosiaalityön kanssa ja osallistui aktiivisesti Perhekahvilan toimintaan. Perhekahvila tukee syrjäytymisvaarassa olevia lapsiperheitä järjestämällä tekemistä. SPR:n läksyheliössä tarjottiin iltapäivisin apua läksyjen tekoon.

Ihmisten parhaat kaverit, koirat, jatkoivat käyntejään pääkirjasto Metsossa. Lukukoirille pääsivät lukemaan esiintymisjännityksestä tai lukihäiriöstä kärsivät lapset. Lukukoiratoiminta käynnistyi kokeiluluontoisesti myös Sampolassa.

Lapsille monenlaisia iloja

Lapsiperheitä hemmoteltiin kirjastoissa korkeatasoisella lastenkulttuurilla: tarjolla oli maksuttomia nukkekateatteriesityksiä, lastenkonseritteja, satutunteja ja jopa flamenco-opetusta.

Yksi vuoden suosituimmista lastentapahtumista oli Pirkka-Pekka Peteliuksen satutuokio, joka veti Metson täyteen pieniä ja isoja faneja. Muita vuoden suursuosikkeja olivat esimerkiksi Messukylässä esiintynyt Riesa-Pelle, joka veti paikalle reilut 200 lasta, sekä monessa kirjastossa esiintynyt lastenmusiikkiyhtye Orffit, joka esimerkiksi Tesomalle houkutteli 165 kuuntelijaa. Nuorta asiakaskuntaa kiinnosti kovasti myös vuoden hittipeli Pokémon GO:n ympärille kehitelty Metso Lure Party.

Nimekkäitä vierailijoita

Myös kirjailijat ja muut tunnetut vieraat vetivät tuttuun tapaan väkeä kirjastoihin. Sampolassa Finlandia-voittaja 2015 Laura Lindstedt täytti auditorion äärimmilleen helmikuussa. Kirjailija-toimittaja Matti Rönkä puolestaan hurmasi Lukupysäkillä syyskuussa. Hervannassa suosittuja vieraita olivat muun muassa kirjailijat Siri Kolu ja Elina Hirvonen sekä vuoden 2016 pakolaisnainen Rita Kostama. Lielahdessa Teemu Keskisarjan vierailu veti salin täyteen historian harrastajia. Messukylässä toimittaja-kirjailija Tuomas Rimpiläinen kertoi 1920-luvulla tapahtuneesta Messukylän veriteosta yli 80 kuulijalle ja vei lisäksi halukkaat katsomaan kirjaston lähellä sijaitsevaa rikospaikkaa.

Hedelmällistä yhteistyötä

Alueellisella yhteistyöllä ja muilla kumppanuuksilla saadaan paljon hyvää aikaan kaikissa kirjastoissa. Lauri Viita -juhlavuoden kunniaksi pääkirjasto Metsossa kuultiin lokakuussa makupaloja TTT:n Viita 1949 -näytelmästä ja Lauri Viita -museo esittäytyi. *"Voi veljet, että Lauri Viita olisi ylpeä jos näkisi tämän, ihmeiden ihmeen"*, kirjoitti suursuosion saaneesta tapahtumasta Aamulehden toimittaja Matti Kuusela. Tampere-talon ja Tampere Filharmonia kanssa marraskuussa järjestetyssä Pähkinäsärkijä Metsossa -tapahtumassa kuunneltiin Pähkinäsärkijän tarina klarinettimusiikin säestyksellä, askarreltiin ja metsästettiin vapaalippuja.

Vuonna 2016 kirjasto oli mukana myös muun muassa Hervantapäivässä, Multsupäivässä, Härmälän turvallisuuspäivässä ja lukuisissa vastaavissa teemapäivissä. Lisäksi Liikkuva kirjasto oli aktiivisesti mukana eri tapahtumissa.

Korkeatasoisia musiikkitapahtumia

Musiikin muuttuneista kulutustarpeista johtuen kirjastojen tulee etsiä tapoja kehittää uusia musiikki-palveluita. Tähän haasteeseen vastattiin muun muassa tapahtumakonsepteja kehittämällä. Metso LIVE -konsepti vietiin seuraavalle tasolle tekemällä yhteistyötä Nuorisopalveluiden kanssa. Metso LIVE -tapahtumia lähetettiin suorana Tampereen kaupunginkirjaston YouTube-kanavalla, ja Metso LIVE ja Sampola LIVE saivat rinnalleen ensimmäisen Hervanta LIVE:n!

Tapahtumia tuotettiin yhdessä monien kumppaneiden, kuten Tampere Filharmonian, Tampere Film Festivalin, Tampere Biennalen, Jokamiehen Festivaalin, Kuuma Linja -zinen, Fest Afrikan ja Maailmantangon kanssa. Fauni-konserttisarjassa Tampere Filharmonian kamariyhtyeet ilahduttivat upealla soitollaan Lielahden, Koilliskeskuksen, Koivistonkylän ja Hervannan kirjastoissa.

Vuoden aikana Tampereen kaupunginkirjaston musiikkitilaisuuksissa vierailivat muun muassa Topi Saha, Anne-Mari Kivimäki - Perinnelaboratorio, Ville Leinonen, Lasten Hautausmaa, Tomutonttu, Nicolas Kivilinna, Tre-Funk III, Joonna Toivanen, Felix Zenger, The Hearing ja Nive Nielsen.

542 tapahtumaa,
20 588 kävijää

TOIMIPAIKAT

PÄÄKIRJASTO METSO Pirkankatu 2

ALUEKIRJASTOT

Hervanta Insinöörinkatu 38

Koilliskeskus Liikekatu 3

Lielähti Lielähtikeskus, Teivaankatu 1

Sampola Sammonkatu 2

LÄHIKIRJASTOT

Härmälä Nuolialantie 47

Kaukajärvi Käätykatu 6

Koivistonkylä Lehvänkatu 9

Kämmenniemi Paavolantie 4

Messukylä Hintsankatu 1

Nekala Lounaantie 2

Peltolampi Säästäjänkatu 16

Terälahti Niemikyläntie 14

Tesoma Kohmankaari 9

KIRJASTOAUTOT kaksi autoa, joilla oli 150 pysäkkiä

KIRJASTON KOTIPALVELUT Pirkankatu 2

KIRJASTON TIETOYHTEISKUNTAPALVELUT

Hervannan tietotori ja lehtilukusali

Insinöörinkatu 38

Sampolan tietotori Sammonkatu 2

Lielahden tietotori Lielähtikeskus, Teivaankatu 1

Kannen kuva: Laura Talvitie

Muut kuvat: Hanna Leppänen, Silja Viitala, Jyrki Nisonen, Eva Kallioranta ja Taina Sahlander

Toimitus: Emma Salmi

Taitto: Eva Kallioranta